

Міжнародний гуманітарний університет
кафедра романо-германської філології
та методики викладання іноземних мов

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ФІЛОЛОГІЧНОЇ
НАУКИ**

Галузь знань 035 «Філологія»
Спеціальність 035 «Філологія»
Назва освітньої програми Філологія
Рівень вищої освіти третій (доктор філософії) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування д.філософії, доц. Громовенко Вікторія Володимирівна	+38-073-20-02-888	gromovenkovikkos@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Програма курсу «Сучасні теорії і практики філологічної науки» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» і спрямована на формування обізнаності у теоретичних засадах дослідження різних наукових шкіл в Україні і за кордоном. Програма передбачає здобуття аспірантами лінгвістичних компетентностей, необхідних для розуміння та аналізу різних наукових шкіл, для презентації та обговорення результатів своєї наукової діяльності англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для формування умінь у повному обсязі донести свою думку до читача.

Завдання курсу – формування складного й багатопланового комплексу компетентностей, без яких неможливе здійснення наукового

дослідження у вищому навчальному закладі. Цей комплекс передбачає формування як лінгвістичних (мовних, синтаксичних, стилістичних, риторичних), так і металінгвістичних компетенцій, зокрема, вміння логічно та критично мислити, аналізувати і синтезувати інформацію, аналізувати й реферувати англомовні та україномовні джерела за фахом англійською мовою.

Зміст дисципліни охоплює знання стосовно еволюції основних концепцій і понять, ключових персоналій та шкіл вітчизняної і зарубіжної теорії тексту і дискурсу, включаючи її категоріальні, когнітивні, дискурсивні та семіотико-нарративні відгалуження.

Мета навчальної дисципліни полягає ознайомленні аспірантів з принципами панівних парадигм сучасного мовознавства, з роллю та місцем окремих теорій і традицій у науці, формування критичного розуміння окремих домінуючих парадигм, їх методологічних і методичних засад; глибоке проникнення у теоретичний і практичний доробок у когнітивно-дискурсивному напрямі функціональної лінгвістики для виопрацювання розуміння об'єкту, предмету й методів власного дисертаційного дослідження у відповідності до інтегральних, загальних і спеціальних фахових компетентностей здобувача.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Сучасні теорії і практики філологічної науки» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

ІК-1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі германістики, літературознавства, україністики, русистики у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до генерування та обґрунтування нових ідей.

ЗК-4. Здатність вільно спілкуватись іноземною мовою, як усно (участь у міжнародних наукових проєктах, виступи на наукових заходах, комунікація з іноземними представниками наукової спільноти тощо), так і письмово (використання іншомовних інформаційних ресурсів, підготовка наукових публікацій до друку у зарубіжних виданнях, індивідуальних та колективних грантових заявок (аплікаційних форм) тощо); застосування іноземної мови у самоосвітній діяльності.

ЗК-5. Знання сучасних стандартів науково-дослідницької діяльності, усвідомлення та дотримання норм наукової етики, прав інтелектуальної власності та академічної доброчесності, формувати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір.

ЗК-6. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку вітчизняної і світової науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.

Фахові компетентності

ФК-1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК-2. Здатність планувати, збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх; започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.

ФК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології з використанням теоретичних та експериментальних методів.

- ФК-5. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів; вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань у галузі філології, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому; використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та в обраній галузі філологічних досліджень.
- ФК-6. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.
- ФК-8. Здатність до проведення досліджень на глобальному рівні з використанням іноземних наукових джерел та бібліографічних баз.
- ФК-9. Здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів наукового дискурсу іноземною (англійською) мовою, кваліфікувати й диференціювати їх.
- ФК-10. Здатність до розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент (дисциплін).

Навчальна дисципліна «Сучасні теорії і практики філологічної науки» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

- ПРН-1. Використовувати понятійно-категоріальний апарат, теоретико-методологічні засади та методичні прийоми для обґрунтування проблем та подальшого розвитку наукових досліджень з предметної сфери фундаментального та/або прикладного спрямування.
- ПРН-2. Розуміти науково-практичний зміст та тенденції розвитку сучасної германістики, філології та суміжних сфер. Знати фактори, що зумовлюють лінгвістичні особливості в умовах сучасних суспільних викликів.
- ПРН-3. Знати принципи та прийоми системного аналізу результатів досліджень. Здійснювати комплексний аналіз для оцінки сучасного стану предметної сфери наукового дослідження фундаментального та/або прикладного спрямування.
- ПРН-4. Організовувати, планувати та виконувати наукові дослідження фундаментального та/або прикладного спрямування. Узагальнювати результати власних досліджень, надавати та обґрунтовувати власні пропозиції з предметної сфери дослідження. Демонструвати та обговорювати отримані результати власних наукових досліджень.
- ПРН-5. Здійснювати моніторинг науково-практичних проблем у професійній галузі з використанням методів збирання інформації (спостереження, аналіз документації, опитування, тестування та ін.) і методів кількісної та якісної обробки даних (математичні, статистичні та ін.).
- ПРН-7. Переосмислювати наявне та створювати нове цілісне уявлення, пропонувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу з предметної сфери наукового дослідження із урахування вимог академічної доброчесності.
- ПРН-8. Використовувати прийоми та навички ділового спілкування та ораторського мистецтва під час індивідуальної бесіди, у процесі колективного обговорення проблем на переговорах та у виступах перед аудиторією.
- ПРН-9. Використовувати знання з англійської мови для проведення досліджень на глобальному рівні, написання наукових тез, доповідей, рефератів, статей, наукових робіт за міжнародними стандартами академічного письма.
- ПРН-10. Професійно, аргументовано, етично виважено і соціально відповідально пояснювати сутність конкретних філологічних явищ та пов'язаних з ними наукових проблем, висловлювати власну думку щодо них.
- ПРН-11. Організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семестрові заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	6	6	78	3	5	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	заочна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		семестрові зан.	сам. роб.	
Тема 1. Теорія мови на тлі інших галузей мовознавства.	24	2	2	20
Тема 2. Семіотична сутність мови. Теорія літератури як наукової дисципліни.	24	2	2	20
Тема 3. Перекладознавство в системі наукового знання. Методи дослідження мови.	21	1	1	19
Тема 4. Перекладознавство як наука.	21	1	1	19
Усього годин	90	6	6	78
Підсумковий контроль - залік				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		заочна форма

1	Тема 1. Традиції філологічної науки. Становлення і розвиток основних лінгвістичних традицій.Лінгвістика стародавньої Індії. Лінгвістичні традиції Стародавньої Греції. Теорія “фюзей” та “тезей”. Зв'язок лінгвістики з філософією – “Кратил” Платона. Школа епікурейців і стоїків. Загальні поняття античної традиції. Греко-римське мовознавство. Система Александрійського граматичного учення.	1
2	Тема 2. Формування “нових” народів. Переклади Біблії, тлумачення Бога як Слова. Давній період та доба середньовіччя. Мовна основа та відношення до інших мов. Синхронія – діахронія. Відношення до норми. Вимоги до опису мови. Система мови. Латинська граматична традиція. Р. Бекон про умовних характер мовних одиниць як знаків ідей і понять. ХІХ століття, основні напрямки структуралізму, функціоналізм.Причини виникнення науки про мову, формування лінгвістичних традицій. Сучасний стан лінгвістики. Видатні лінгвісти ХХ століття: І.О. Бодуен де Куртене, О.М. Пешковський, Ф. де Соссюр, Е. Сепір, Л. Блумфілд, Л. Єльмслев, Р. Якобсон, Н. Трубецької	1
3	Тема 3. Знакова природа мови. Взаємодія мови і мислення. Соціальна стратифікація мови. Соціальні форми існування мови: літературна мова, діалект, ідіолект. Тенденція до змін мови: причини та наслідки. Внутрішня структура мови. Універсум звучань та універсум значень.	1
4	Тема 4. Теорія літератури як наукової дисципліни; її орієнтація на художні та філософські традиції. Літературознавство поміж інших наукових дисциплін. Сутність мистецтва. Художня діяльність та міфотворчість. Термін “ідея” у мистецтві (авторська концепція, позиція, ідейний та художній зміст). Співвідношення образу і знаку в художньому творі.	1
5	Тема 5. Методи дослідження мови: емпіричний/дедуктивний, пасивний/активний, аналітичний/експериментальний, статистичний, порівняльний. Проблема дискретного / недискретного в мові. Поняття прототипу. Загальна характеристика лінгвістичних знань: система лінгвістичних дисциплін.	1
6	Тема 6. Розвиток українського перекладознавства. Видатні українські радянські перекладачі. Проблеми і перспективи розвитку перекладознавства в Україні ХХІ століття.	1
Всього		6

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Сучасні теорії і практики філологічної науки» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Консультації з викладачем протягом семестру.
4. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
5. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
6. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		заочна форма
1	Тема 1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. Наукові школи за кордоном	40
2	Тема 2. Наукові школи когнітивної поетики і прагматики в Україні	38
	Всього	78

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, рефера, усне повідомлення, індивідуальне опитування, практичних завдань, залік.
--	--

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ:

1. Традиції філологічної науки. Становлення і розвиток основних лінгвістичних традицій.
2. Лінгвістика стародавньої Індії. Лінгвістичні традиції Стародавньої Греції. Теорія “фюзей” та “тезей”.
3. Зв'язок лінгвістики з філософією – “Кратил” Платона. Школа епікурейців і стоїків.
4. Загальні поняття античної традиції. Греко- римське мовознавство. Система Александрійського граматичного учення.
5. Формування “нових” народів. Переклади Біблії, тлумачення Бога як Слова. Давній період та доба середньовіччя.
6. Мовна основа та відношення до інших мов. Синхронія – діахронія. Відношення до норми.
7. Вимоги до опису мови. Система мови.
8. Латинська граматична традиція.
9. Р. Бекон про умовний характер мовних одиниць як знаків ідей і понять.
10. ХІХ століття, основні напрямки структуралізму, функціоналізм.
11. Причини виникнення науки про мову, формування лінгвістичних традицій.
12. Сучасний стан лінгвістики. Видатні лінгвісти ХХ століття: І.О. Бодуен де Куртене, О.М. Пешковський, Ф. де Соссюр, Е. Сепір, Л. Блумфілд, Л. Єльмслев, Р. Якобсон, Н. Трубецької

13. Теорія літератури як наукової дисципліни; її орієнтація на художні та філософські традиції.
14. Літературознавство поміж інших наукових дисциплін.
15. Сутність мистецтва. Художня діяльність та міфотворчість.
16. Термін “ідея” у мистецтві (авторська концепція, позиція, ідейний та художній зміст).
17. Співвідношення образу і знаку в художньому творі.
18. Методи дослідження мови: емпіричний/дедуктивний, пасивний/активний, аналітичний/експериментальний, статистичний, порівняльний.
19. Проблема дискретного / недискретного в мові. Поняття прототипу.
20. Загальна характеристика лінгвістичних знань: система лінгвістичних дисциплін.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ІСПИТУ

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до семестрових занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
<i>Підсумковий контроль</i> залік			50

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	незадовільно	не зараховано
35-59 (3)	Fx		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бондаренко Е.В. Картина мира и матричное моделирование как базовый метод ее анализа // Как нарисовать портрет птицы: методы когнитивно- коммуникативного анализа языкового сознания и дискурса: колективна монографія під ред. І.С. Шевченко, ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 57–103.
2. Денисенко С. Н., Романчук О. В., Матвіяс О. В. Концепт як об'єкт мовознавчих розвідок // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філологічна. 2013. Вип. 33. С. 48- 50.
3. Жаботинская С.А. Принципы лингвокогнитивного анализа и феномен полисемии // Проблемы загального, германського та слов'янського мовознавства. До 70-річчя проф. В.В.Левицького. Чернівці, 2008. С.357–368.
4. Луньова Т. В. Концепт КОЛІР в англomовному мистецтвознавчому дискурсі: зіставний аналіз есе Джона Бергера і Джеда Перла про творчість Анрі Матісса // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. 2019. Т. 22, No 1. С. 56–65.
5. Мартинюк А. П. Лінгвістична концептологія: методологічні платформи, методики аналізу, перспективи розвитку // Науковий Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Сер. Філологічні науки. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2012. No23(248). С. 81–88.
6. Морозова Е.И. Проблема значения в свете современных семантических теорий // Вісник Харківського національного університету. Серія Романо- германська філологія. 2004. No635. С. 114–117.
7. Bondarenko I.V. Time domain matrix modeling in cognitive linguistic research. Human Cognitive Processing. Vol. 65. Perspectives on Abstract Concepts. Cognition, language and communication. Ed. by Marianna Bolognesi and Gerard J. Steen. John Benjamins: Amsterdam/Philadelphia, 2019. P. 287–311.
8. Cienki A. Cognitive Linguistics, gesture studies, and multimodal communication. Cognitive Linguistics, 2016. 27(4), 603–618.
9. Cognitive Linguistics: Foundations, Scope, Methodology / Ed. by Th. Janssen, G. Redecker. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1999.
10. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics. An Introduction. Edinburgh University Press: Edinburgh, 2003. 820 p.
11. Fauconnier G. Conceptual Integration Networks // Cognitive Science. 1998. Vol. 22, No 2. P.133–187.
12. Fodor J. A. The Language of Thought. Cambridge; Massachusetts, 1975.
13. Fodor J. A. The Modularity of Mind. Cambridge; Massachusetts, 1983.
14. Jackendoff R. Semantics and Cognition. Cambridge (Mass.): MIT Press, 1993. 287 p.
15. Jackendoff R. Is there a faculty of social cognition? // Noam Chomsky: Critical assessments. L., 1994. Vol. 3: Anthropology. P. 629–643.
16. Johnson-Laird P. N. Mental models / P. N. Johnson-Laird. Cambridge: CUP, 1983.
17. Kövecses Z. Levels of Metaphor. Cognitive Linguistics. 2017. 28(2), 209– 370.
18. Lakoff G. Women, fire and other dangerous things. What categories reveal about mind. Chicago; L.: Univ. of Chicago Press, 1987. 614 p.
19. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor // Metaphor and Thought / [ed. A. Ortony]. Cambridge: CUP, 1993. P. 202–251.
20. Lakoff G. What is a conceptual system? // The nature and ontogenesis of meaning; [ed. Willis F. Overton, David S. Palermo]. New Jersey

Hove: Lawrence Erlbaum Associates, 1994. P. 41–86.

21. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago: Chicago Univ. Press, 1980. 242 p.

22. Lakoff G. *Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. N.Y.: Basic Books, 1999. 602 p.

23. Lakoff G., Sweetser E. Foreword // G. Fauconnier. *Mental Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. P. ix–xvi.

24. Langacker R. W. *Foundations of cognitive grammar*. Stanford: SUP, 1987(a). Vol. 1: *Theoretical Prerequisites*. 516 p.

25. Martynyuk A. "Now that the magic is gone" or toward cognitive analysis of verbal / co-verbal communication // *Когніція. Комунікація. Дискурс*. 2019. No. 19. P. 51–72.

26. Morozova O.I. Monomodal and multimodal instantiations of conceptual metaphors of Brexit. *LEGE ARTIS Language yesterday, today, tomorrow*. Vol. II. No 2. 2017. P.250–283.

27. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. [Ed. by d. Geeraerts and H. Cuyckens]. Oxford University Press: Oxford, New York, 2007. 1365 p.

28. Taylor J.R., MacLaury R.E. (eds.) *Language and the Cognitive Construal of the World*. Trends in Linguistics. Studies and Monographs 82. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1995. 407 p.

29. Turner M. *Reading minds: the study of English in the age of cognitive science*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press, 1991. 318 p.

30. Turner M. *The literary mind: The origin of thought and language*. N.Y.; Oxford: OUP, 1998. 187 p.

31. Tsur R. *Toward a theory of cognitive poetics*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers, 1992. 549 p.

32. Tsur R. Aspects of cognitive poetics // *Cognitive stylistic: Language and cognition in text analysis* / [ed. E. Semino, J. V. Culpeper]. Amsterdam: John Benjamins, 2002. P. 279–318.

33. Wierzbicka A. Two levels of verbal communication, universal and culture- specific // Andrea Rocci and Louis de Saussure (ed.). *Verbal Communication*. Berlin: Mouton De Gruyter, 2016. P. 447–481.

34. Zlatev J. Turning back to experience in Cognitive Linguistics via phenomenology. *Cognitive Linguistics*. 2016. 27(4). P. 559–572.